EUROOPAN
KOMISSIO

Bryssel 12.2.2025
COM(2025) 41 final

KOMISSION KERTOMUS EUROOPAN PARLAMENTILLE JA NEUVOSTOLLE

Eurooppalaisen kaupunkialoitteen täytäntöönpano vuosina 2022–2024

Sisällysluettelo

1. JOHDANTO 2
2. TÄYTÄNTÖÖNPANO 2
2.1 Kaupunki-innovaatioiden rahoitus 3
2.2 Valmiuksien ja tietämyksen tukeminen kaupungeissa 6
2.2.1 Kaupunkien valmiuksien parantaminen 6
2.2.2 Tietämyksen ja toimintapolitiikkojen tukeminen kaupungeissa 8
2.3 Hallinnointi ja muu toiminta 9
3. ENSIMMÄISET TULOKSET 10
4. PÄÄTELMÄT 13

1. JOHDANTO

Euroopalla on edessään monenlaisia haasteita, jotka ulottuvat talouden elpymisestä ja osallistavien yhteiskuntien rakentamisesta ilmastonmuutoksen, ympäristön pilaantumisen ja väestörakenteen muutoksen torjuntaan sekä vihreään ja digitaaliseen siirtymään. Kaupungit ovat paikkoja, joissa kaikki nämä haasteet kohtaavat. Siksi niissä voidaan testata uusia ratkaisuja, joilla on vaikutusta ihmisten elämään.

Koheesiopolitiikalla on vahva kaupunkiulottuvuus. Tukea kestävään kaupunkikehitykseen lisättiin ohjelmakaudeksi 2021–2027, jotta kaupungit voisivat aktiivisesti osallistua paikallisia haasteitaan koskevien politiikkatoimien suunnitteluun ja täytäntöönpanoon. Tämän seurauksena koheesiorahastoista investoidaan kaupunkeihin yli 100 miljardia euroa, ja kaupungit itse ovat suoraan vastuussa yli 24 miljardin euron investointien suunnittelusta ja toteuttamisesta koheesiopolitiikan ohjelmissa.

Lisäksi koheesiopolitiikan kaupunkiulottuvuuden puitteissa käynnistettiin ohjelmakaudeksi 2021–2027 uusi eurooppalainen kaupunkialoite[1]. Välineen määrärahat ovat 395 miljoonaa euroa[2], ja sillä tuetaan kaikenkokoisia kaupunkeja, parannetaan valmiuksia ja tietämystä, tuetaan innovointia sekä kehitetään siirrettävissä olevia, skaalautuvia ratkaisuja EU:n kannalta merkityksellisiin kaupunkihaasteisiin. Toimia täydennetään koordinoidulla tavalla URBACT-ohjelmalla[3], ja niillä tuetaan myös EU:n kaupunkiagendaan liittyvää hallitustenvälistä työtä.

Tässä kertomuksessa kuvataan eurooppalaisen kaupunkialoitteen toimintaa ja täytäntöönpanon tuloksia 1. syyskuuta 2022 ja 31. elokuuta 2024 välisenä aikana.

2. TÄYTÄNTÖÖNPANO

Eurooppalaisen kaupunkialoitteen toteutus annettiin tehtäväksi Hauts-de-Francen alueelle, jonka on toimittava tiiviissä yhteistyössä Euroopan komission kanssa.[4] Hauts-de-Francen alue perusti pysyvän sihteeristön, jäljempänä ’kaupunkialoitteen sihteeristö’, jonka tehtävänä on huolehtia kaikista tässä kertomuksessa esitetyistä päivittäisistä toiminnoista. Työ rakentuu kahdelle osa-alueelle, joilla pyritään a) tukemaan innovointia ja b) tukemaan valmiuksien ja tietämyksen lisäämistä, alueellisia vaikutustenarviointeja, toimintapolitiikan kehittämistä ja viestintää (kaavio 1). Aloitteen 395 miljoonan euron talousarviosta[5] 75 prosenttia osoitetaan osa-alueeseen a ja 25 prosenttia osa-alueeseen b.

---

1 Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2021/1058, annettu 24 päivänä kesäkuuta 2021, Euroopan aluekehitysrahastosta ja koheesiorahastosta, 12 artikla.

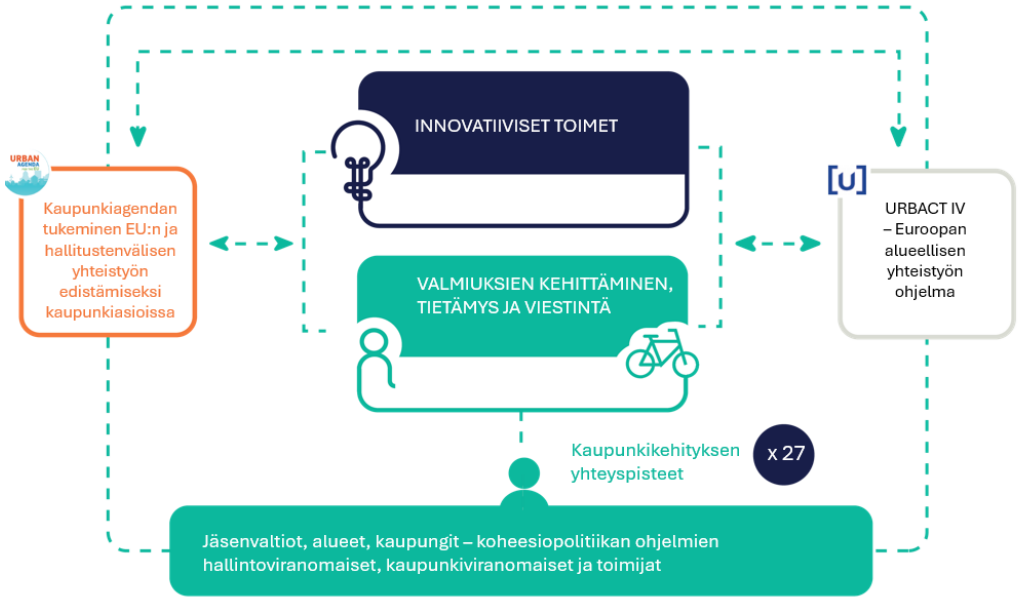
2 Alkuperäistä 400 miljoonan euron talousarviota (vuoden 2018 hintoina) pienennettiin 395 miljoonaan euroon (käypinä hintoina) vuonna 2024 tehdyn monivuotisen rahoituskehyksen tarkistuksen seurauksena.

3 Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2021/1059, annettu 24 päivänä kesäkuuta 2021, Euroopan aluekehitysrahastosta ja ulkoisista rahoitusvälineistä tuettavaa Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitetta (Interreg) koskevista erityissäännöksistä, 3 artikla. URBACT-ohjelmasta rahoitetaan kaupunkiverkostoja yhdennettyjen käytäntöjen kehittämiseksi.

4 Asetuksen (EU) 2021/1058 12 artiklan mukaisesti eurooppalaisen kaupunkialoitteen toteutus annettiin Hauts-de-Francen alueen tehtäväksi välillisen hallinnoinnin kautta. Aloitteen välillistä hallinnointia koskeva kiinnostuksenilmaisupyyntö julkaistiin toukokuussa 2021, ja Hauts-de-Francen alue valittiin tehtävään heinäkuussa 2021. Komission ja Hauts-de-Francen alueen välinen sopimus allekirjoitettiin elokuussa 2022.

5 Käypinä hintoina.

Kaavio 1. Eurooppalaisen kaupunkialoitteen toimintalogiikka

2.1 Kaupunki-innovaatioiden rahoitus

Eurooppalaisesta kaupunkialoitteesta tuetaan innovatiivisen toiminnan hankkeita, joilla pyritään edistämään kaupunkien muutosvoimaista roolia ja toimiviksi osoitettujen kaupunki-innovaatioiden käyttöönottoa kaikkialla EU:ssa. Kullekin hankkeelle voidaan myöntää Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) tukea enintään 5 miljoonaa euroa, ja unionin yhteisrahoitusosuus voi olla enintään 80 prosenttia. Hankkeiden kesto saa olla enintään neljä vuotta.[6] Tukikelpoisia hakijoita ovat kaupunkiviranomaiset tai niiden ryhmittymät (eli kaupungit, taajamat ja esikaupunkialueet), joiden kokonaisväkiluku on vähintään 50 000 asukasta ja jotka sijaitsevat jossakin EU:n jäsenvaltiossa.

Tämä toimintalinja perustuu kaupunkialueiden innovatiivisia toimia koskevaan pilottialoitteeseen[7], joka toteutettiin ohjelmakaudella 2014–2020. Sen jälkeen on tehty monia parannuksia, kuten seuraavat: i) toimissa keskitytään vahvemmin koheesiopolitiikan kannalta merkityksellisiin kaupunki-innovaatioihin, ii) tulosten mitattavuutta suhteessa ennalta määritettyihin indikaattoreihin on parannettu ja iii) hankkeissa keskitytään enemmän toimintavalmiuteen, laajentamismahdollisuuksiin ja testattujen ratkaisujen toistettavuuteen.

Eurooppalaisen kaupunkialoitteen innovatiivisia toimia varten on suunniteltu neljä ehdotuspyyntöä, joista kaksi on jo toteutettu, yksi on parhaillaan käynnissä ja yksi on tarkoitus toteuttaa vuonna 2026 (taulukko 1). Kolmella ensimmäisellä ehdotuspyynnöllä pyritään edistämään innovointia tietyillä EU:n politiikan kannalta tärkeillä aihealueilla, ja neljännellä ehdotuspyynnöllä on tarkoitus tukea kaupunkeja, joilla on vähemmän kokemusta innovoinnista.

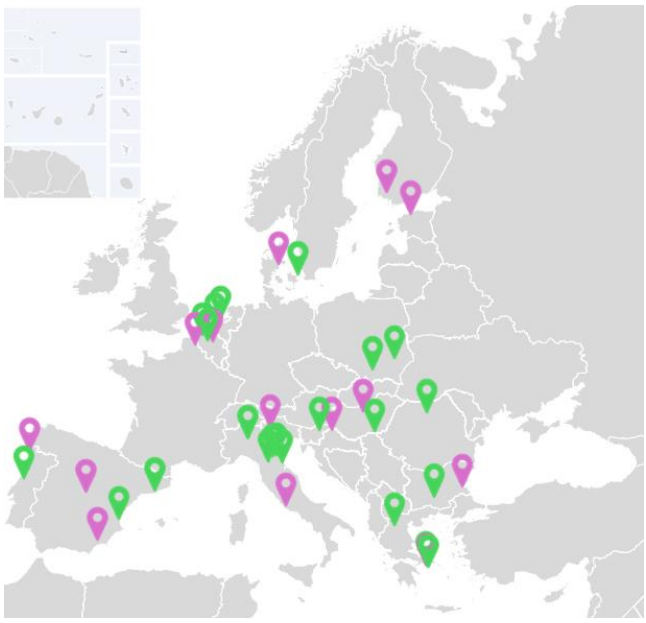
6 Eurooppalaisen kaupunkialoitteen innovatiivisia toimia koskeva ohjeistus.
7 Kaupunkialueiden innovatiiviset toimet.

Taulukko 1. Eurooppalaisen kaupunkialoitteen innovatiivisia toimia koskevat ehdotuspyynnöt

Ehdotuspyyntö	**Julkaisuvuosi ja aihealue(et)**	**Hakemukset**	**Valitut hankkeet, EAKR:n kokonaisrahoitusosuus (euroa)**	**Hakemusten hyväksymisaste**
1	2022, yksi aihealue: uusi eurooppalainen Bauhaus	99 hakemusta 21 jäsenvaltiosta	14 hanketta 12 jäsenvaltiosta, 65,2 miljoonaa euroa	14 %
2	2023, kolme aihealuetta: kaupunkien viherryttäminen, kestävä matkailu ja osaamispotentiaalin käyttö kutistuvissa kaupungeissa	112 hakemusta 21 jäsenvaltiosta	22 hanketta 12 jäsenvaltiosta, 98 miljoonaa euroa	20 %
3	2024, kaksi aihealuetta: energiasiirtymä ja kaupunkiteknologia	Ehdotusten jättämisen määräaika on lokakuu 2024	Suunnitellut määrärahat: 90 miljoonaa euroa	–
4	Suunniteltu vuodeksi 2026	–	–	–

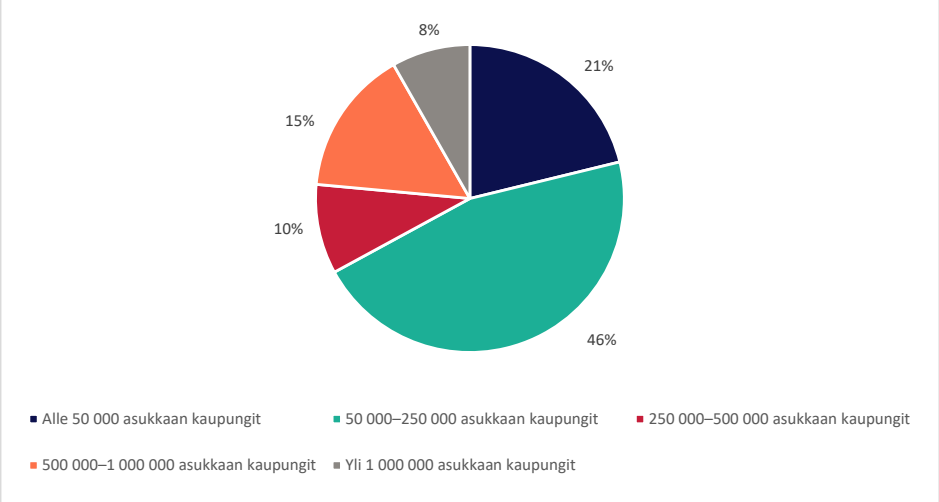
Kahdessa ehdotuspyynnössä valittiin 36 hanketta 16 jäsenvaltiosta (kaavio 2). Maantieteellisen kattavuuden parantamiseksi ja kaupunkien avustamiseksi laadukkaiden hakemusten laatimisessa on toteutettu useita toimenpiteitä. Esimerkiksi Keski- ja Itä-Euroopan jäsenvaltioissa on järjestetty hakijoille suunnattuja seminaareja, ja lisäksi on perustettu kansallisten kaupunkikehityksen yhteyspisteiden verkosto, joka edistää ehdotuspyyntöjä kaikissa jäsenvaltioissa.

Kaavio 2. Kahdessa innovatiivisia toimia koskevassa ehdotuspyynnössä valittujen hankkeiden sijainnit (ehdotuspyyntö 1: violetti, ehdotuspyyntö 2: vihreä)

Kun tarkastellaan niiden kaupunkikeskusten väestömäärää, joiden viranomaiset osallistuvat kahdessa ehdotuspyynnössä valittuihin hankkeisiin, yli kaksi kolmasosaa kaupungeista on pieniä tai keskisuuria (kaavio 3) ja yli kaksi kolmasosaa niin kutsuttuja 11 artiklan mukaisia kaupunkeja[8].

Kaavio 3. Valittuihin innovatiivisen toiminnan hankkeisiin osallistuvien kaupunkiviranomaisten osuus kaupungin väestömäärän mukaan jaoteltuna

Uutta on, että osa EAKR:n avustuksesta kullekin innovatiivisen toiminnan hankkeelle on tarkoitettu rahoittamaan rajat ylittäviä tietämyksensiirtokumppanuuksia hanketta vetävien kaupunkiviranomaisten ja kolmen muun EU:n kaupungin välillä, joista kahden on sijaittava vähemmän kehittyneillä tai siirtymäalueilla.[9] Menetelmä perustuu URBACT III -ohjelmassa vuosina 2021–2022 pilotoituun kaupunkialueiden innovatiivisten toimien siirtomekanismiin. Sillä pyritään siirtämään testatuista innovatiivisista ratkaisuista saatua kokemusta ja tutkimaan mahdollisuuksia ratkaisujen toisintamiseen myös muissa kaupunkiympäristöissä. Tavoitteena on lisäksi houkutella investointeja koheesiopolitiikan ohjelmiin ja edistää kaupunkien innovointivalmiuksia myös muissa kuin innovatiivisen toiminnan hankkeita vetävissä

[8] ’11 artiklan mukaiset kaupungit’ ovat kaupunkeja, jotka jäsenvaltiot valitsevat toteuttamaan kestävää kaupunkikehitystä asetuksen (EU) 2021/1058 mukaisesti.

[9] Eurooppalaisen kaupunkialoitteen innovatiivisia toimia koskeva ohjeistus hakijoille.

kaupungeissa.

2.2 Valmiuksien ja tietämyksen tukeminen kaupungeissa

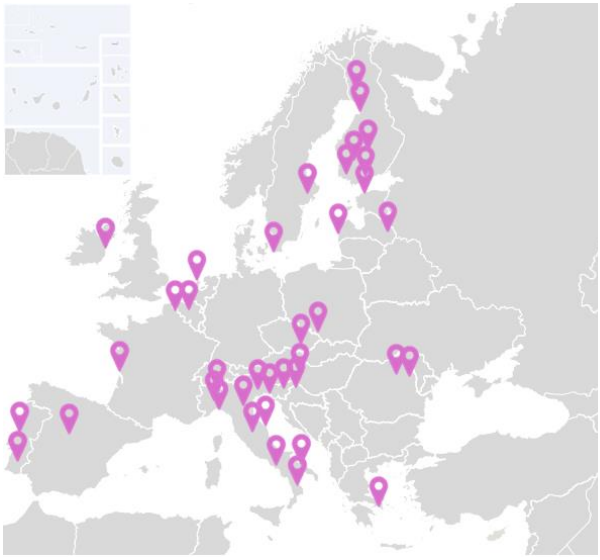
2.2.1 Kaupunkien valmiuksien parantaminen

Eurooppalaisen kaupunkialoitteen valmiuksien kehittämistoimet käynnistettiin vuonna 2023, ja niiden pilotointi jatkuu vuoden 2024 loppuun saakka.[10] Niihin kuuluu kolmentyyppisiä toimia: kaupunkien väliset vaihdot, vertaisarvioinnit ja valmiuksien kehittämistapahtumat. Toimilla pyritään parantamaan kaupunkien valmiuksia suunnitella ja toteuttaa kestävän kaupunkikehityksen strategioita, politiikkoja ja käytäntöjä yhdennetyllä, osallistavalla tavalla. Ne toimivat myös täydentävällä ja koordinoidulla tavalla URBACT IV -ohjelman[11] kanssa.

Kaupunkien välisissä vaihdoissa[12] on kyse alhaalta ylöspäin suuntautuvasta, kysyntälähtöisestä toiminnasta, joka toteutetaan jatkuvan hakumenettelyn kautta. Vaihdossa saatetaan lyhytaikaista vierailua varten yhteen kaupunkiviranomaiset, joilla on jokin erityinen ongelma, ja toisen jäsenvaltion kaupunkiviranomaiset, joilla on asiantuntemusta ongelman ratkaisemisesta. Se on tehokas vertaisoppimisväline.

Kaupunkiviranomaisten kiinnostus kaupunkien välisiin vaihtoihin on kasvanut ajan mittaan. Elokuun 31. päivään 2024 mennessä oli saatu 60 hakemusta 22 jäsenvaltiossa sijaitsevilta kaupungeilta. Eniten hakemuksia jättivät Italiassa, Espanjassa, Portugalissa ja Suomessa sijaitsevat kaupungit. Kaikkiaan 40 vaihtoa[13] on joko käynnissä tai saatu päätökseen, ja niihin on osallistunut yhteensä 88 kaupunkiviranomaista (kaaviot 4 ja 5). Valtaosa (88 %) vaihtoihin osallistuneista kaupungeista on pieniä tai keskisuuria, ja ne jakautuvat melko tasaisesti vähemmän kehittyneille alueille, siirtymäalueille ja kehittyneemmille alueille. Yli 60 prosenttia osallistujista on 11 artiklan mukaisia kaupunkeja.

Kaavio 4. Kaupunkiviranomaiset, jotka ovat osallistuneet kaupunkien väliseen vaihtoon ratkaistakseen erityisen haasteen

Kaavio 5. Kaupunkiviranomaiset, jotka ovat osallistuneet kaupunkien väliseen vaihtoon vertaisen roolissa

[10] Valmiuksien kehittämistoimien pilotointivaihe on vahvistettu eurooppalaisen kaupunkialoitteen rahoituspäätöksen työohjelmassa 2023–2024.
[11] URBACT IV -ohjelman toteutuskausi on 2021–2027.
[12] Eurooppalaisen kaupunkialoitteen kaupunkien välisiä vaihtoja koskevat ohjeet hakijoille.
[13] Hakemusten hyväksymisaste oli yli 85 prosenttia.

Aloitteella tuetaan myös vertaisarviointeja[14]. Niiden avulla kaupunkien ryhmät voivat vertailla yhdennettyjä kaupunkikehitysstrategioitaan, jotka muodostavat perustan kestävälle kaupunkikehitykselle[15]. Tavoitteena on parantaa strategioiden suunnittelua ja toteutusta. Kuhunkin vertaisarviointiin voi osallistua enintään neljä arvioitavaa kaupunkia tekemään yhteistyötä enintään kuuden vertaisarvioijana toimivan kaupungin kanssa yksilöidyn ongelman ratkaisemiseksi.[16] Vuosittaiset hakumenettelyt kohdistetaan 11 artiklan mukaisille kaupungeille, jotka voivat hakea arvioitavaksi kaupungiksi ja kutsua muita kaupunkeja eri puolilta unionia vertaisarvioijiksi.

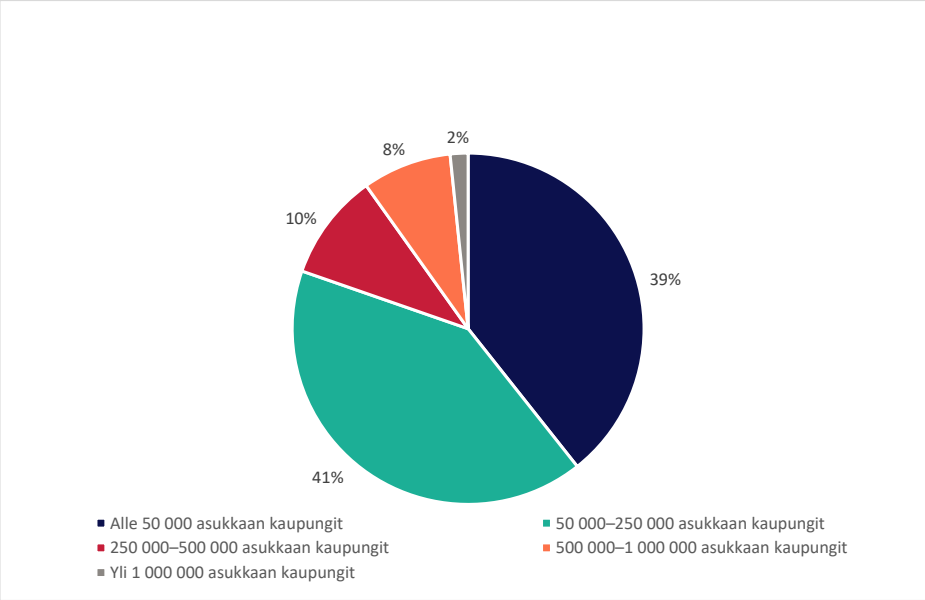
Kaavio 6. Vertaisarviointien maantieteellinen kattavuus (arvioitavat kaupungit: violetti, vertaisarvioijat: vihreä)

[14] Eurooppalaisen kaupunkialoitteen vertaisarviointeja koskevat ohjeet hakijoille.
[15] Sellaisena kuin se on määriteltynä asetuksen (EU) 2021/1058 11 artiklassa.
[16] Menetelmä perustuu yhteisen tutkimuskeskuksen ja aluepolitiikan pääosaston käyttämiin vertaisarviointimenetelmiin ja -välineisiin.

Elokuun 31. päivään 2024 mennessä oli toteutettu kolme vertaisarviointia: Thessalonikissa (Kreikka), Coimbrassa (Portugali) ja Kaliszissa (Puola) järjestettyjen tapahtumien yhteydessä. Arviointeihin osallistui noin 150 henkilöä 12 jäsenvaltiosta. Osallistujista 54 oli kaupunkiviranomaisia, jotka toimivat joko arvioinnin kohteena (10) tai vertaisarvioijina (44) (kaavio 6). Niistä 80 prosenttia edusti pieniä tai keskisuuria kaupunkeja (kaavio 7) ja noin puolet oli vähemmän kehittyneiltä alueilta. Useimmat arvioitavat kaupungit olivat pieniä tai keskisuuria ja sijaitsivat vähemmän kehittyneillä tai siirtymäalueilla.

Kaavio 7. Vertaisarviointeihin osallistuneiden kaupunkiviranomaisten osuus kaupungin väestömäärän mukaan jaoteltuna

Valmiuksien kehittämistapahtumat[17] kokoavat yhteen kaupunkiviranomaisia, hallintoviranomaisia sekä komission ja muita keskeisiä toimijoita vaihtamaan tietoja ja esittelemään synergioita koheesiopolitiikan välineiden ja ohjelmien ja EU:n kaupunkiagendan välillä. Tapahtumat auttavat luomaan kaupunkitoimijoiden yhteisön. Prosessi käsittää myös vuotuisen kiinnostuksenilmaisupyynnön, jossa hallintoviranomaiset voivat ilmaista kiinnostuksensa järjestää tapahtumia yhdessä Hauts-de-Francen alueen kanssa.

Elokuun 31. päivään 2024 mennessä oli järjestetty kahdeksan valmiuksien kehittämistapahtumaa tai -työpajaa: Torinossa (Italia), Timisoarassa (Romania), Ljubljanassa (Slovenia), Zadarissa (Kroatia), Tourcoingissa (Ranska), Budapestissä (Unkari), Tampereella (Suomi) ja Brysselissä (Belgia). Tapahtumat houkuttelivat noin 500 osallistujaa, joista 160 oli kaupunkiviranomaisia.

2.2.2 Tietämyksen ja toimintapolitiikkojen tukeminen kaupungeissa

Useat eurooppalaisen kaupunkialoitteen toimintalinjat tukevat kaupunkien valmiuksia kehittää tietämystä ja toimintapolitiikkoja. Jäsenvaltioihin perustettiin kaupunkikehityksen yhteyspisteiden verkosto[18], johon kertomuksen kattamalla ajanjaksolla nimettiin 25 yhteyspistettä[19]. Useimmat kaupunkikehityksen yhteyspisteet toimivat myös kansallisina URBACT-yhteyspisteinä. Jos nämä kaksi yhteyspistettä eivät sijaitse samassa yksikössä, niiden

[17] Toimenpide perustuu ohjelmakaudella 2014–2020 käytössä olleeseen koheesiopolitiikan kaupunkikehitysverkostoon, jolla tuettiin tiedonvaihtoa sellaisten kaupunkien välillä, jotka toteuttivat yhdennettyjä strategioita osana koheesiopolitiikan kestävän kaupunkikehityksen osiota, sekä myös innovatiivisia kaupunkikehitystoimia toteuttavien kaupunkien välillä.

[18] Eurooppalaisen kaupunkialoitteen yhteyspisteiden tehtävänkuvaus.

[19] Ranskalla ja Luxemburgilla on yhteinen yhteyspiste. Italia ei ole vielä nimennyt yhteyspistettään.

toiminnan koordinointi varmistetaan.

Lisäksi perustettiin uusi Portico-osaamisfoorumi[20] vahvistamaan olemassa olevaa kaupunkitietoa ja torjumaan tietolähteiden hajanaisuutta kaupunkialan toimijoiden tukemiseksi kaikilla tasoilla. Yksi sen osioista on Urban Panorama, jonka tarkoituksena on antaa käyttäjille tietoa EU:n kaupunkialoitteista, -ohjelmista ja -organisaatioista. Välinettä kehitetään asteittain, ja sen ensimmäinen versio on jo käytettävissä[21].

Vuonna 2024 toteutettiin ensimmäinen EU:n laajuinen tulevaisuutta ennakoiva kysely. Kysely toteutetaan joka toinen vuosi, ja siinä selvitetään kaupunkiviranomaisten ja kaupunkialan toimijoiden näkemyksiä kestävän kaupunkikehityksen keskeisistä suuntauksista, haasteista, tietovajeista ja tukitarpeista. Tulokset antavat Hauts-de-Francen alueelle tietoa kaupunkiyhteisön kehittyvästä dynamiikasta ja tarpeista. Ensimmäiseen kyselyyn saatiin 364 vastausta 25 jäsenvaltiosta, ja yli 70 prosenttia vastauksista tuli kaupunkiviranomaisilta.[22]

Pian käynnistetään joukko hyödyntämistoimia[23] eurooppalaisen kaupunkialoitteen politiikkalaboratorioiden ja muiden tietotuotteiden muodossa. Tavoitteena on tukea kaupunkiviranomaisia ja alan toimijoita näyttöön perustuvassa päätöksenteossa ja julkisten investointien laadun varmistamisessa erityisesti koheesiopolitiikan puitteissa. Toimilla pyritään tavoittamaan erityisesti pienet ja keskisuuret kaupungit, joiden valmiudet hyödyntää olemassa olevaa kokemusta ja tietämystä ovat vielä puutteelliset.

Eurooppalaisella kaupunkialoitteella tuetaan myös EU:n kaupunkiagendaa, joka on Amsterdamin julkilausumalla[24] vuonna 2016 perustettu monitasoista hallintoyhteistyötä koskeva ohjelma.[25] Käyttöön on otettu palvelupaketti, jonka tarkoituksena on auttaa temaattisia kumppanuuksia niiden toimintasuunnitelmien toteuttamisessa ja tarjota apua uusien kumppanuuksien perustamiseen. Eurooppalaisella kaupunkialoitteella voidaan tukea myös kaupunkiasioita koskevaa hallitustenvälistä yhteistyötä[26], jos yksi tai useampi jäsenvaltio pyytää tällaista tukea ja siitä on sovittu komission kanssa.

Tiedotuskampanjoita toteutettiin useita: muun muassa innovatiivisia toimia koskevista ehdotuspyynnöistä, valmiuksien kehittämistoimia koskevista hakumenettelyistä, Porticon käynnistämisestä ja EU:n kaupunkiagendan kumppanuuksille suunnatuista hakumenettelyistä. Lisäksi otettiin käyttöön eurooppalaisen kaupunkialoitteen verkkosivusto ja uutiskirje. Uutiskirjeellä on jo yli 5 000 tilaajaa.

2.3 Hallinnointi ja muu toiminta

Eurooppalaisen kaupunkialoitteen hallinnointimallilla[27] varmistetaan, että kaikkien toimintalinjojen ohjaus ja operatiivinen täytäntöönpano toteutetaan tehokkaalla, osallistavalla tavalla. Malli tarjoaa mekanismin, joka mahdollistaa synergiat eri toimien välillä ja osallistavan strategisen ohjauksen prosessin, johon kaikki asiaankuuluvat sidosryhmät voivat osallistua. Se koostuu hallintoneuvostosta ja ohjausryhmästä.

---

20 Portico.
21 Urban Panorama | Portico.
22 Kyselyä koskeva raportti julkaistaan vuoden 2024 lopulla.
23 Näillä tarkoitetaan toimintoja tai prosesseja, joissa hyödynnetään eurooppalaisen kaupunkialoitteen toimista, kuten toteutetuista innovatiivisen toiminnan hankkeista, valmiuksien kehittämistoimista ja tietämystoimista, saatua tietoa. Hyödyntämistoimet tarjoavat myös mahdollisuuksia synergioiden luomiseen muiden EU:n aloitteiden ja ohjelmien kanssa.
24 Amsterdamin julkilausuma 2016.
25 Kuten vuoden 2021 Ljubljanan sopimuksessa ja EU:n ministerien hyväksymässä monivuotisessa työohjelmassa täsmennetään.
26 Asetuksen (EU) 2021/1058 12 artikla. Tuki voi sisältää teknistä ja/tai aihekohtaista asiantuntemusta. Tällaista tukea ei pyydetty kertomuksen kattamalla ajanjaksolla.
27 Asetuksen (EU) 2021/1058 12 artikla.

Hallintoneuvosto muodostuu komission, Hauts-de-Francen alueen ja kaupunkialoitteen sihteeristön edustajista. Se valvoo aloitteen täytäntöönpanoa, edistymistä tavoitteiden saavuttamisessa, kunkin osa-alueen toimien kehittämistä ja toteutusta, tulosten seurantaa sekä taloudellista toteutusta. Lisäksi se varmistaa, että ohjausryhmän strategiset neuvot otetaan tarvittaessa huomioon operatiivisessa toiminnassa.

Ohjausryhmä toimii neuvoa-antavana elimenä. Sille tiedotetaan eurooppalaisen kaupunkialoitteen strategisesta täytäntöönpanosta, erityisesti toiminnan johdonmukaisuudesta ja painopisteistä, ja se antaa näitä näkökohtia koskevia neuvoja. Ohjausryhmä koostuu komission, Hauts-de-Francen alueen, kaupunkialoitteen sihteeristön, EU:n puheenjohtajakolmikon jäsenvaltioiden, URBACT-ohjelman hallintoviranomaisten ja sihteeristön, alueiden komitean sekä kahden eurooppalaisten kaupunkien järjestön (Euroopan kuntien ja alueiden neuvosto sekä Eurocities) edustajista.

Kertomuksen kattamalla ajanjaksolla molemmat hallintoelimet kokoontuivat kolmesti. Yhteensopivuus ja yhdenmukaisuus URBACT IV -ohjelman ja EU:n kaupunkiagendan hallintoprosessien kanssa varmistettiin keskinäisen osallistumisen ja tiedonvaihdon avulla.

Eurooppalaisen kaupunkialoitteen rahoituksesta merkittävä osa (yli puolet 395 miljoonan euron määrärahoista[28]) sidottiin toimintaan. Seurantajärjestelmän[29] ensimmäinen versio on saatu valmiiksi, ja pian otetaan käyttöön edistymistä esittelevä tulostaulu.

URBACT IV -ohjelman kanssa tehtiin tiivistä yhteistyötä yleisen koordinoinnin, synergioiden ja täydentävyyden varmistamiseksi erityisesti näiden kahden välineen valmiuksien ja tietämyksen kehittämistoimien välillä.[30] URBACT-yhteistyön kautta eurooppalainen kaupunkialoite edisti myös YK:n Agenda 2030 -toimintaohjelman kestävän kehityksen tavoitteiden täytäntöönpanoa.

3. ENSIMMÄISET TULOKSET

Eurooppalainen kaupunkialoite suunniteltiin yhdessä keskeisten toimijoiden kanssa[31] tukemaan strategioiden ja toimintapolitiikkojen suunnittelua, yhdennettyä, osallistavaa täytäntöönpanoa ja kaupunki-innovaatioita.

Kahden ensimmäisen täytäntöönpanovuoden jälkeen aloite on alkanut tuottaa tulosta. Se tarjoaa yhdennetyn palvelukokonaisuuden, jolla tuetaan kaikenkokoisia kaupunkeja. Toimien toteutuksessa on huomioitu aloitteen eri osa-alueiden välinen vuorovaikutus sekä koordinointi ja täydentävyys URBACT IV -ohjelman kanssa. Lisäksi aloitteessa yhdistellään EU:n kaupunkiagendan toimia ja panoksia ja luodaan synergioita muiden merkittävien EU:n aloitteiden kanssa.

Kertomuksen kattaman ajanjakson aikana eurooppalainen kaupunkialoite antoi tukea 444 kaupunkiviranomaiselle, joista kaksi kolmasosaa sijaitsee vähemmän kehittyneillä tai siirtymäalueilla. Suurin osa edunsaajista (73 %) on pieniä tai keskisuuria kaupunkeja ja 70 prosenttia 11 artiklan mukaisia kaupunkeja. Tukea saaneista kaupungeista 25 prosenttia osallistuu myös URBACT-ohjelmaan, mikä vahvistaa yhteyksiä eurooppalaisen kaupunkialoitteen ja muiden koheesiopolitiikan välineiden välillä.

---

[28] Käypinä hintoina.

[29] Seurantajärjestelmää laajennetaan vaiheittain. Sillä seurataan keskeisten tulosindikaattoreiden avulla aloitteen tuotoksia, tuloksia ja vaikutuksia suhteessa sen tavoitteisiin.

[30] Eurooppalainen kaupunkialoite ja URBACT-ohjelma täydentävät toisiaan monin tavoin: kaupunkialoitteesta esimerkiksi tuetaan lyhytkestoisia kaupunkien välisiä vaihtoja, kun taas URBACT-ohjelmasta rahoitetaan pitkäaikaisia kaupunkiverkostoja. Lisäksi välineet järjestävät yhteisiä tapahtumia, ja kaupunkialoitteen osaamisfoorumilla on saatavilla monenlaisia URBACT-tietoresursseja.

[31] Alueiden komitea ja eurooppalaiset kaupunkiverkostot. Myös jäsenvaltioita ja muita kaupunkeihin liittyviä sidosryhmiä kuultiin.

Vuosina 2022 ja 2023 käynnistetyissä kahdessa innovatiivisia toimia koskevassa ehdotuspyynnössä myönnettiin tukea 36 hankkeelle 16 jäsenvaltiossa. EAKR:n rahoitusosuus oli yli 163 miljoonaa euroa. Rajat ylittävien tietämyksensiirtokumppanuuksien kautta 85 kaupungin verkosto voi innovoida, jakaa kokemuksia ja innostaa koheesiopoliittisiin toimiin, joiden aihealueita voivat olla uusi eurooppalainen Bauhaus, kaupunkien viherryttäminen, kestävä matkailu ja osaamispotentiaalin käyttö kutistuvissa kaupungeissa. Verkostoa täydennetään lähiaikoina uusilla energiasiirtymää ja kaupunkiteknologiaa koskevilla hankkeilla. Ehdotuspyynnöillä on edistetty myös synergioita EU:n missioiden, erityisesti ilmastoneutraaleja ja älykkäitä kaupunkeja koskevan mission, ja muiden keskeisten EU:n aloitteiden kanssa.

Fuenlabrada (Espanja) kokeilee uutta asumisen mallia, joka perustuu sukupolvien väliseen solidaarisuuteen ja uusi eurooppalainen Bauhaus -aloitteen periaatteisiin. Sillä pyritään elvyttämään kaupungin keskustaa, jossa asumisen laatu on heikentynyt, asuin- ja liiketiloja on runsaasti tyhjillään ja asukasrakenne ikääntyy. **Budapest** (Unkari) kärsii korkeiden energianhintojen aiheuttamasta asuntokriisistä. Kaupunki testaa yhdennettyä kohtuuhintaisen asumisen mallia, jossa noudatetaan uusi eurooppalainen Bauhaus -aloitteen periaatteita. Tavoitteena on kehittää sekä julkiseen että yksityiseen asuntokantaan kohdistuva palvelukokonaisuus.

Bolognassa (Italia) pyritään tietotekniikkaa, luontoon perustuvia ratkaisuja ja kansalaistiedettä[32] yhdistelemällä kehittämään kaupungin asuinalueiden luontoyhteyksiä. Tavoitteena on luoda sietokykyisiä ”vihreitä soluja”, joilla torjutaan kaupunkisaarekeilmiötä. **Bruggessa** (Belgia) testataan sinisiä ja vihreitä infrastruktuuriratkaisuja, joiden tarkoituksena on tulva- ja kuivuusriskien lieventäminen ja veden laadun parantaminen. Hankkeessa hyödynnetään myös kaupungin historiallista maanalaista vesiverkostoa.

Stalowa Wola (Puola) pyrkii edistämään avaruusteollisuuden osaajien toimintaedellytyksiä kehittämällä kaupunkiin moniulotteista erikoistumista, kuten avaruusalan laboratorion, akatemian ja neloiskierremallin mukaisen klusterin. **Haskovo** (Bulgaria) perustaa innovointiin keskittyvän MedTechHubin, joka yhdistää lääketieteen ja digialojen toimijat, tarjoaa palveluja ja koulutusmahdollisuuksia erityisesti nuorille osaajille ja tukee siirtymistä kestävään paikallistalouteen.

Kööpenhamina (Tanska) kokeilee datavetoista, yhteisökeskeistä matkailun hallinnointia yhteisöjensä ja matkailijoiden hyödyksi. Tarkoituksena on kehittää osallistava

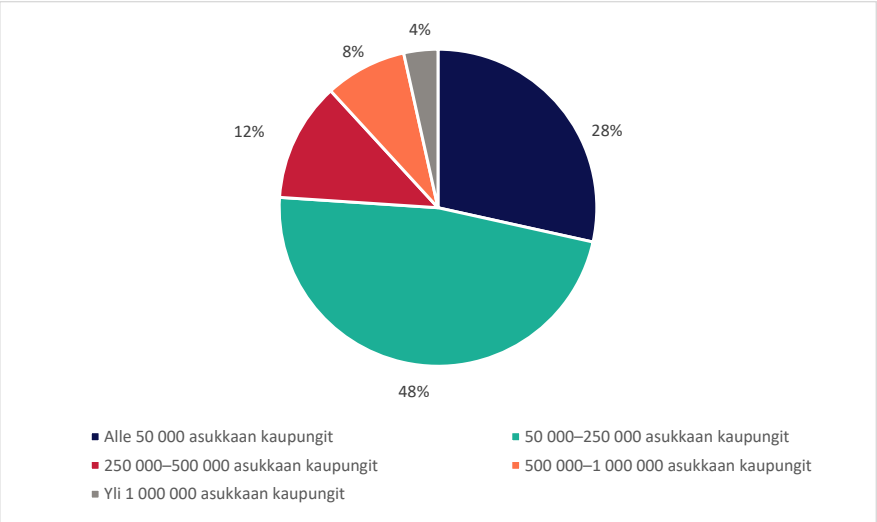
[32] Kansalaistieteellä tarkoitetaan tavallisten kansalaisten tekemää tutkimusta.

tiedonkeruusovellus, johon käyttäjät voivat tallentaa valokuvia ja äänitiedostoja kokemuksistaan analyyseja varten. **Coimbra** (Portugali) pilotoi kestävää matkailua koskevaa verkkoportaalia, joka perustuu laajoihin kielimalleihin ja jota täydennetään todellisilla tiedoilla matkakohteesta ja matkailijoiden yksilöllisistä reiteistä.

Tekijänoikeudet: kuva 1 ©Gettyimages.be/zak00, kuva 2 ©Gettyimages.be/DrAfter123, kuva 3 ©Gettyimages.be/guoya, kuva 4 ©Gettyimages.be/Annika McFarlane.

Valmiuksien kehittämistoimilla pyritään erityisesti tukemaan kaupunkeja ja panemaan täytäntöön EAKR:n yli 24 miljardin euron investointiosuus[33], joka on varattu kestävään kaupunkikehitykseen. Toimintaa vasta pilotoidaan, mutta osallistujat katsovat jo nyt, että sillä on vaikutusta.[34] Toimintaan on osallistunut 485 kaupunkialan toimijaa, joista lähes 60 prosenttia oli kaupunkiviranomaisia ja kaksi kolmasosaa 11 artiklan mukaisia kaupunkeja. Valmiuksien kehittämistoimilla tuetaan erityisesti pienempiä kaupunkeja: 76 prosenttia toimintaan osallistuvista kaupungeista on alle 250 000 asukkaan kaupunkeja (kaavio 8).

Kaavio 8. Valmiuksien kehittämistoimiin osallistuvien kaupunkiviranomaisten osuus (%)
kaupungin väestömäärän mukaan jaoteltuna

Valmiuksien kehittämistoimiin kuuluvissa kaupunkien välisissä vaihdoissa on käsitelty useita aiheita, kuten kohtuuhintaista asumista, sosiaalista osallisuutta, liikkuvuutta, ilmastonmuutokseen sopeutumista, digitaalista siirtymää, kaupunkialueiden elvyttämistä, matkailua ja rahoituksen saantia. Vertaisarvioinneilla on parannettu kaupunkien valmiuksia ottaa mukaan eri sidosryhmiä ja tehdä monialaista yhteistyötä, kytkeä strategioitaan EU:n ja maailmanlaajuisiin toimintaohjelmiin ja maaseutualueisiin sekä hankkia rahoitusta. Valmiuksien kehittämistapahtumissa on käsitelty monenlaisia aiheita, kuten yhdennettyjen strategioiden suunnittelua, toiminnallisia kaupunkialueita, yhdennettyjä alueellisia investointeja, yhteisölähtöistä paikallista kehittämistä, vihreää siirtymää ja innovaatioekosysteemejä.

Koordinointi ja täydentävät toimet URBACT IV -ohjelman kanssa on aloitettu. URBACT-ohjelmasta tuetut kaupungit toimivat vertaisina eurooppalaisen kaupunkialoitteen valmiuksien kehittämistoimissa. URBACT on toiminut strategisena kumppanina myös Portico-osaamisfoorumin perustamisessa. Eurooppalaisen kaupunkialoitteen ja URBACT-ohjelman tiiviiden yhteyksien ylläpitäminen on välttämätöntä koordinoidun toiminnan ja synergioiden varmistamiseksi.

[33] Perustuu yli 1 100 yhdennettyyn kaupunkikehitysstrategiaan.
[34] Perustuu valmiuksien kehittämistoimien osallistujilta saatuun palautteeseen.

Kansallisten kaupunkikehityksen yhteyspisteiden verkosto on käytössä ja edistää eurooppalaisen kaupunkialoitteen palvelujen kysyntää kaikissa jäsenvaltioissa. Se vauhdittaa kaikkea aloitteen toimintaa ja auttaa tavoittamaan kaupunkiyhteisöt, erityisesti pienemmät kaupungit ja hallintoviranomaiset. Verkostolla on monialainen tehtävä tukea kaikkia toimintalinjoja, ja sen toiminnan vaikutukset ovat jo nähtävissä. Verkoston yhteisö sosiaalisessa mediassa kasvaa nopeasti, ja vuonna 2024 toteutettiin tai oli käynnissä yli 400 mediakampanjaa. Eurooppalaisen kaupunkialoitteen lukuisat toimet edellyttävät verkoston jatkuvaa, kohdennettua tukemista, jotta se voi tarjota palvelujaan tehokkaasti.

Portico-osaamisfoorumi tarjoaa kaupunkialan toimijoille kipeästi kaivattua tietoa EU:n aloitteista. Se sisältää yli 1 600 tietoresurssia ja toimii lähes 2 000 kaupunkialan toimijan yhteisönä. Foorumiin avataan lähiaikoina uusi osio, jossa esitellään lupaavia, menestyksekkäitä kaupunkikäytäntöjä. Esimerkit on kerätty eri puolilla unionia toteutetuista, koheesiorahastoista tuetuista hankkeista. Porticon tavoitteena on luoda kehitteillä olevasta Urban Panorama -osiosta väline, joka yhdistäisi käyttäjät niiden tarpeisiin sopiviin eurooppalaisiin aloitteisiin ja toimijoihin. Toimia foorumin ja erityisesti sen Panorama-välineen laajentamiseksi on jatkettava, jotta foorumista voidaan kehittää EU:n kaupunkitiedon yhdyskäytävä.

Ensimmäiset hyödyntämistoimet on jo käynnistetty. Ne toteutetaan politiikkalaboratorioiden muodossa, ja Hauts-de-Francen alue on yhteistyössä URBACT IV -ohjelman kanssa toteuttanut menestyksekkäästi useita ”kaupunkilaboratorioita” energiasiirtymästä ja paikallisista elintarvikejärjestelmistä. Alueellisten vaikutusten arvioinnin osalta Hauts-de-Francen alue tutkii parhaillaan erilaisia tukitoimien tyyppejä. Kaupungeilla on tärkeä rooli EU:n ja kansallisten politiikkojen toteuttamisessa, joten alueiden erilaiset tarpeet huomioivat säännökset ovat keskeisiä kestävän kaupunkikehityksen kannalta. Koska alan keskeiset eurooppalaiset toimijat[35] ovat jo aiemmin kehittäneet erilaisia välineitä ja menetelmiä alueellisten vaikutusten arviointia varten, tavoitteena on hyödyntää jo olemassa olevia välineitä ja käynnistää vuoden 2025 alussa toimia, jotka vastaavat kaupunkien tarpeisiin.

Tuki EU:n kaupunkiagendalle on alkanut tuottaa tuloksia käynnissä olevien ja tulevien kumppanuuksien kautta. Eurooppalaisella kaupunkialoitteella on vuodesta 2022 lähtien tuettu neljän temaattisen kumppanuuden perustamista. Niiden aiheina ovat kaupunkien viherryttäminen, kestävä matkailu, tasa-arvoiset kaupungit ja ruoka. Vuoden 2024 loppuun mennessä on tarkoitus käynnistää kaksi uutta kumppanuutta, joiden aiheet ovat ”vesinäkökohdat huomioiva kaupunki” ja ”rakennusten hiilestä irtautuminen, yhdennetyt peruskorjausohjelmat ja paikalliset lämmitys- ja jäähdytyssuunnitelmat”. EU:n kaupunkiagendan tukemisen odotetaan parantavan kaikkien mukana olevien toimijoiden valmiuksia monitasoiseen hallintoyhteistyöhön.

Myös erilaisia viestintätoimia on käynnistetty. Eurooppalaisella kaupunkialoitteella on eri sosiaalisen median alustoilla yli 28 000 seuraajaa. Kertomuksen kattamalla ajanjaksolla aloitteen tapahtumat houkuttelivat yhteensä yli 3 000 osallistujaa. Torinossa vuonna 2023 järjestettyä viidettä Cities Forum -konferenssia, jossa eurooppalainen kaupunkialoite käynnistettiin virallisesti, mainostettiin laajalti, ja myös Krakovassa kesäkuussa 2025 järjestettävän kuudennen konferenssin valmisteluihin panostetaan merkittävästi.

4. PÄÄTELMÄT

Eurooppa ei voi saavuttaa tavoitteitaan ilman kaupunkejaan. Siksi Euroopan komissio aikoo jatkaa yhteistyötä kaupunkiviranomaisten kanssa kaupunkien tukemiseksi. Eurooppalainen kaupunkialoite toimii yhdennettynä välineenä ja tukimekanismina kaikenkokoisille kaupungeille kaikkialla EU:ssa. Se tukee kaupunkeja konkreettisilla toimilla, kuten tarjoamalla vertaisoppimismahdollisuuksia, asiantuntemusta ja tietämystä sekä rahoittamalla innovointia

[35] Kuten ESPON-ohjelma, unionin yhteinen tutkimuskeskus ja hallitustenväliset toimijat.

koheesiopolitiikan tavoitteiden tukemiseksi. Näin se auttaa kaupunkeja vastaamaan niiden kohtaamiin lukuisiin haasteisiin.

Eurooppalaisen kaupunkialoitteen täytäntöönpanoa jatketaan kysyntälähtöisellä lähestymistavalla, jossa kaupunkien tarpeet asetetaan strategisissa ja operatiivisissa valinnoissa etusijalle. Pyrkimyksenä on tarjota edunsaajille mahdollisimman tarkoituksenmukaista tukea. Huomiota kiinnitetään edelleen myös siihen, että kaupunkien ja kaupunkialan toimijoiden välillä olisi tehokas palautemekanismi. Tämä varmistetaan kansallisten kaupunkikehityksen yhteyspisteiden verkoston ja aloitteen eri osa-alueiden välisen vuorovaikutuksen kautta.

Eurooppalainen kaupunkialoite jatkaa tiivistä yhteistyötä kaupunkialan keskeisten organisaatioiden ja verkostojen kanssa sekä lisää synergioita muiden merkittävien EU:n aloitteiden kanssa. Aloitteen palveluvalikoiman hyödyntämistä pyritään lisäämään mahdollisimman paljon kaikenkokoisissa kaupungeissa ja kaikissa jäsenvaltioissa. Edunsaajilta aiotaan kerätä palautetta vuonna 2025 toteutettavan väliarvioinnin yhteydessä. Eurooppalaisessa kaupunkialoitteessa on sitouduttu toteuttamaan tehostettuja, johdonmukaisia politiikkatoimia unionissa. Niihin sisältyy myös tulevan kaupunkeja koskevan EU:n toimintapoliittisen ohjelman tukeminen.